

Sve više novih naučnih istraživanja dokazuje da kapitalizam i zaštita životne sredine nikako ne mogu da idu zajedno.

Upozorenja na ekološki slom su postala sveprisutna. Proteklih nekoliko godina sve značajne novine, poput Guardian i New York Times-a, pisale su alarmantne tekstove vezane za iscrpljivanje zemljišta, krčenje šuma i kolaps populacija riba i insekata. Ove vođene svetskim ekonomskim rastom, praćenim konzumerizmom, dovele do uništenja Zemljine biosfere i prekoračenja ključnih planetarnih granica za koje naučnici ističu da moraju biti ispoštovane kako bi se izbeglo kolaps.

Mnogi političari su odgovorili na te krize sa nametanjem ideje o „zelenom rastu“. Sve što treba da uradimo, prema njima, jeste da investiramo u efikasniju tehnologiju, uvedemo odgovarajuće podsticaje i bićemo u stanju da nastavimo da se razvijamo i napredujemo, dok ćemo istovremeno smanjivati pritisak na prirodni svet koji je već na neodrživom nivou. Tehnički, cilj je dostići „absolutno razdvajanje“ BDP-a od korišćenja prirodnih resursa, prema U.N. definiciji.

Deluje kao elegantno rešenje za inače katastrofalan problem. Postoji samo jedna prepreka – Novi dokazi sugerišu da zeleni rast nije univerzalno rešenje kome su se svi nadali. Zapravo, nije ni moguće.

Zeleni rast je isprva postao poznata, često upotrebljavana fraza 2012.godine na konferenciji Ujedinjenih nacija o održivom razvoju u Rio de Žaneiru. Pred samu konferenciju su Svetska banka, Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj i U.N. program za životnu sredinu izneli izveštaje u kom promovišu zeleni rast. Danas je to glavno načelo U.N. ciljeva održivog razvoja.

Međutim, ispostavilo se da je zeleni rast baziran više na željama nego na čvrstim dokazima. Nakon konferencije u Rio, sprovedena su tri velika, različita empirijska istraživanja koja su došla do istog, nezadovoljavajućeg zaključka: Čak i pod najboljim uslovima, absolutno razdvajanje BDP-a od iskorišćavanja resursa nije moguće na globalnom nivou.

Monika Ditrih, nemačka naučnica, predvodila je tim 2012.godine, koji je prvi pokrenuo sumnje oko zelenog rasta. Ti naučnici su pokrenuli sofisticirani kompjuterski program koji je predviđao šta bi se desilo sa korišćenjem resursa u svetu, ukoliko bi se ekonomski rast nastavio ovim tempom, uvećavajući se za 2-3 procenta godišnje. Došli su do toga da bi ljudsko iskorišćavanje prirodnih resursa (uključujući ribu, stoku, šume, metale, minerale i fosilna goriva) skočilo sa 70 milijardi tona godišnje u 2012.godini na 180 milijardi tona godišnje do 2050.godine. Inače je održivi nivo iskorišćavanja resursa oko 50 milijardi tona godišnje – granica koju smo prešli 2000tih.

Zatim je tim ponovo pokrenuo program da sazna šta bi se desilo kada bi svaka nacija u svetu

odmah usvojila najbolju praksu u korišćenju resursa (ekstremno optimistična pretpostavka). Rezultati su bili bolji; potrošnja resursa bi dostigla 93 biliona tona do 2050.godine, što je i dalje značajno više nego što trošimo danas i ni blizu „zelenom rastu“.

Drugi tim naučnika je 2016.godine testirao nešto drugačiju premisu, onu u kojoj bi sve svetske nacije prevazišle najbolje postojeće prakse. U tom njihovom najboljem zamišljenom scenariju pretpostavili su porez koji bi povisio cenu ugljenika sa 50\$ na 236\$ po toni, kao i tehnološki napredak koji bi duplirao efikasnost sa kojom koristimo resurse. Rezultati su bili približni prethodnoj, studiji Monike Ditrih. Pod takvim uslovima, ukoliko bi svetska ekonomija nastavila da raste 3 procenta godišnje, i dalje bi trošili oko 95 biliona tona resursa do 2050.godine. Zaključak je da apsolutnog razdvajanja BDP-a i rasta nema. Konačno, prethodne godine U.N. program za životnu sredinu, jedan od najvećih pobornika teorije zelenog rasta, pokrenuo je debatu. Testirali su scenario u kom bi cena ugljenika bila čak 573\$ i gde bi tehnologija napredovala ubrzano, podstaknuta jakim političkom podrškom. Tako bi dostigli 132 biliona tona do 2050.godine. Ovi rezultati su lošiji u odnosu na one iz prethodne dve studije jer su naučnici uračunali i „Jevonsov efekat“, pri čemu poboljšanja u efikasnosti resursa smanjuju cene i uzrokuju povećanje potražnje – samim tim poništavaju se neki dobiti.

Sva navedena istraživanja ukazuju na isti problem. Naučnici počinju da shvataju da postoje fizičke prepreke u mogućem efikasnijem korišćenju resursa. Svakako da bi mogli da proizvodimo automobile, telefone i zgrade efikasnije ali ih ne možemo proizvesti iz vazduha. Mogli bi da preusmerimo ekonomiju na usluge poput obrazovanja i joge, ali čak i univerziteti i sportski objekti zahtevaju materijalni input. Kada jednom dostignemo limite efikasnosti, traženje bilo kakvog stepena ekonomskog razvoja nas vraća na ponovno korišćenje resursa. Ovi problemi dovode ceo koncept zelenog rasta u pitanje i zahtevaju nova, radikalna promišljanja. Setimo se da su sva tri istraživanja koristila izuzetno optimistične pretpostavke. Danas nismo ni blizu postavljanja takve takse na ugljenik od 600\$ po toni a efikasnost u korišćenju resursa postaje sve gora, ne bolja. Ipak, studije pokazuju da sve i da se te nerealistične pretpostavke ostvare, razdvajanje ekonomskog rasta i korišćenja resursa ostaće nedostižno i problemi sa životnom sredinom nastaviće da se pogoršavaju.

Sprečavanje takvog ishoda zahteva potpuno novu paradigmu. Visoki porezi i tehnološke inovacije će pomoći ali nedovoljno. Jedina prilika u kojoj imamo šansu da sprečimo kolaps životne sredine jeste da postavimo oštra ograničenja na korišćenje resursa, kao što je to nedavno predložio ekonomista Daniel O’Neil. Takva ograničenja, sa podrškom nacionalnih vlada ili međunarodnih ugovora, mogla bi da osiguraju da ne iscrpljujemo zemlju i okeane više od onoga što Zemlja može sigurno da regeneriše. Takođe, mogli bi da ukinemo BDP kao

indikator ekonomskog uspeha i usvojimo uravnoteženiju meru kao što je indikator stvarnog napretka koji pokriva zagađenje i smanjenje prirodnih bogatstava. Korišćenje takvog indikatora bi pospešilo socijalno dobre ishode i ujedno smanjivalo ekološki loše.

Međutim, ne može se izbeći očigledan zaključak. Vraćanje naše civilizacije nazad pod planetarne granice će zahtevati (od nas) da se oslobodimo naše zavisnosti od ekonomskog rasta - počevši od bogatih nacija. Ovo možda deluje nepojmljivo, ali završetak rasta ne znači nužno zaustavljanje ekonomske aktivnosti - jednostavno znači da naredne godine ne možemo proizvoditi i konzumirati više nego što to činimo u ovoj godini. Takođe, moglo bi značiti i smanjivanje pojedinih sektora koji su naročito štetni po sredinu a nisu neophodni sa naš opstanak, kao što su marketing, putovanja i jednokratni proizvodi.

Svakako zaustavljanje rasta ne znači da bi naši životni standardi bili pogođeni. Naša planeta raspolaže sa više nego dovoljno resursa za sve; problem je što ti resursi nisu jednako raspoređeni. Mi sada možemo poboljšati kvalitet života jednostavno time što ćemo deliti ono što već imamo, samo pravednije, bez većeg iskorišćavanja kapaciteta Zemlje. Možda su to bolje javne usluge. Možda je to zagarantovani dohodak. Možda će to biti kraća radna nedelja koja nam omogućava da smanjimo proizvodnju dok ostvarujemo punu zaposlenost. Takve politike - i mnoštvo drugih - biće ključne, ne samo za preživljavanje 21.veka, već i za naš dalji napredak.

Izvor: glasnikokvir